

Perheensisäisen lapsuudenaikaisen kaltoinkohtelun yhteys alaikäisten tekemiin henkirikoksiin

Kia Lehtisalo

Annisofia Lempiäinen

Kandidaatintutkielma

Ohjaaja: Jukka Leppänen

Turun yliopisto

Psykologian ja logopedian laitos, Psykologia

9.5.2025

Turun yliopiston laatujärjestelmän mukaisesti tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu

Turnitin OriginalityCheck -järjestelmällä

TURUN YLIOPISTO

Psykologian ja logopedian laitos / Yhteiskuntatieteellinen tiedekunta

LEHTISALO, KIA; LEMPIÄINEN, ANNISOFIA: Perheensisäisen lapsuudenaikaisen kaltoinkohtelun yhteys alaikäisten tekemiin henkirikoksiin

Kandidaatintutkielma, 21 s.,

Psykologia

Toukokuu 2025

Systemaattisen kirjallisuuskatsauksemme käsittelee alaikäisten henkirikosten tekijöiden perheolosuhteita. Tavoitteenamme oli selvittää, onko perheensisäinen kaltoinkohtelu yhteydessä alaikäisten tekemiin henkirikoksiin. Tarkastelimme, esiintyykö jotakin tiettyä kaltoinkohtelutyyppiä (fyysinen, emotionaalinen ja seksuaalinen) henkirikoksen tekijöillä muita tyyppejä enemmän. Kiinnostuimme aineiston pohjalta tarkastelemaan myös sitä, korostuuko kaltoinkohtelun kokeminen henkirikoksen tekijöillä sukupuolittain. Ilmiö on ajankohtainen alaikäisten tekemien henkirikosten lisääntytyä viime vuosina. Vastaavanlaista katsausta ei ole kuitenkaan tehty pariinkymmeneen vuoteen.

Katsauksemme tutkimustulosten mukaan perheessä koettu kaltoinkohtelu on korostunut alaikäisillä henkirikoksen tekijöillä ($M = 38.8\%$) verrattuna yleisväestössä koettuun kaltoinkohteluun, jonka esiintyvyys oli 0.25% Suomessa. Tulokset kaltoinkohtelutyypeistä olivat ristiriitaisia, eikä mikään yksittäinen kaltoinkohtelun tyyppi korostunut selvästi muita tyyppejä enemmän henkirikoksen tehneillä. Emotionaalista kaltoinkohtelua esiintyi kuitenkin niukasti enemmän ($M = 45.42\%$) kuin fyysistä kaltoinkohtelua ($M = 49.10\%$). Vähiten esiintyi seksuaalista kaltoinkohtelua ($M = 36.79\%$).

Tutkimusten perusteella henkirikoksen tehneet tytöt kokivat poikia useammin kaltoinkohtelua perheessä tyttöjen keskiarvon ollessa 44.23% ja poikien 20.17% . Pojilla oli kaltoinkohtelun lisäksi enemmän muita mahdollisia selitysmalleja. Yksilöllisten riskitekijöiden huomiointi on näin ollen tärkeää kliinisessä kontekstissa. Jatkossa olisi tärkeää saada tuoreempaa tutkimusta ilmiöstä, jotta tiedettäisiin paremmin, mikä vaikutus on perheolosuhteilla tämän päivän kasvuympäristöissä.

Asiasanat: perhe, lapsuus, kaltoinkohtelu, fyysinen, emotionaalinen, seksuaalinen, alaikäisen tekemä henkirikos

Sisältö

1 Johdanto	1
1.1 Alaikäiset henkirikoksen tekijät	1
1.2 Lapsuudenaikainen kaltoinkohtelu ja sen tyypit	2
1.3 Sukupuolten väliset erot	3
1.4 Tutkimuksen tavoitteet ja tutkimuskysymykset	4
2 Menetelmät	5
3 Tulokset	7
3.1 Tutkimuksen aineisto	7
3.2 Perheensisäisen kaltoinkohtelun esiintyvyys alaikäisillä henkirikoksen tekijöillä	15
3.3 Kaltoinkohtelun tyypit	15
3.3.1 Fyysinen kaltoinkohtelu	15
3.3.2 Emotionaalinen kaltoinkohtelu	16
3.3.3 Seksuaalinen kaltoinkohtelu	16
3.4 Sukupuolten väliset erot	17
4 Pohdinta.....	17
4.1 Tulosten tulkinta	17
4.2 Tutkimuksen vahvuudet ja rajoitukset	19
4.3 Jatkotutkimusehdotukset ja sovellusehdotukset kliiniseen kontekstiin	20
Lähteet	22
Liite 1 Hakulausekkeet	26

1 Johdanto

Alaikäisten tekemien murhien osuus kaikista tehdyistä murhista on ollut 10 % tai alle joka vuosi vuodesta 2000 alkaen (Puzzanchera, 2022). Ilmiön esiintyvyys on vaihdellut kuitenkin vuosien varrella, ja 1990-luvulla murhien määrässä oli erityisen suuri esiintyvyyden kasvu. Nuorten tekemät vakavat väkivallanteot ovat saaneet mediassa paljon huomiota, ja vaikuttaa siltä, että viimeisten vuosien aikana ilmiössä on havaittu jälleen voimakasta kasvua. Vuosien 2016 ja 2022 välillä alaikäisten tekemien murhien määrä on noussut 65 % (Lantz & Knapp, 2024). Ilmiö on siis varsin ajankohtainen.

Kiinnostuksemme kohteena on, miten perheessä koettu kaltoinkohtelu on yhteydessä alaikäisten tekemiin henkirikoksiin. Vaikuttaisi siltä, että tutkimusta aiheesta on tehty pääosin 1990-luvulta 2010-luvun alkuun. Perheolot ovat keskeinen vaikuttava tekijä lasten elämässä ja siinä, millaiseksi heidän kehityksensä muodostuu. Viimeiseen pariinkymmeneen vuoteen ei ole tehty kirjallisuuskatsausta aiheesta, joten haluamme katsauksen muodossa selvittää, miten lapsuuden kehitystä muovaavat perheolot vaikuttavat alaikäisten tekemiin henkirikoksiin.

1.1 Alaikäiset henkirikoksen tekijät

Henkirikoksen määrittely ei ole yksiselitteistä, sillä ilmiön määrittelyssä on maakohtaisia eroja. World Health Organizationin eli WHO:n (2019) määritelmän mukaan henkirikos tarkoittaa ihmisen tappamista, jonka tarkoituksena on aiheuttaa kuolema tai vakava loukkaantuminen. Katsauksemme valikoiduissa tutkimuksissa on eroa henkirikoksen määrittelyssä. Esimerkiksi Darbyn ja kollegoiden (1998) tutkimuksessa henkirikokset oli jaoteltu vakavuuden mukaan eri ryhmiin. Toisessa ääripäässä osa alaikäisistä oli syyllistynyt tahalliseen ja harkittuun tekoon. Toisessa ääripäässä taas oli muutama, jotka olivat syyllistyneet “conspiracy to commit a murder”. Tämä on toisen tappamisen suunnittelua, mikä voi sisältää tekoja, jotka edesauttavat suunnitelman toteuttamista. Vaikka tekojen vakavuudessa oli eroja, kaikki oli tuomittu nimikkeellä alaikäisen tekemä henkirikos. On siis haastavaa antaa täysin yksiselitteistä määritelmää ilmiölle, koska se on riippuvainen kunkin tutkimusmaan lainsäädännöstä.

Katsauksemme kiinnostuksen kohteena ovat henkirikokset, joiden tekijänä on nimenomaan alaikäinen henkilö. Alaikäisen määritelmä oikeusjärjestelmässä vaihtelee jonkin verran valtioiden ja osavaltioiden välillä, joten osassa katsauksemme tutkimuksista on mukana myös 18-vuotiaita tekijöitä. Toisaalta alaikäisten ryhmään lukeutuu eri ikäisiä ja eri kehitysvaiheissa olevia. Tämä on yhteydessä myös henkirikosten tekemisen esiintyvyyteen. Henkirikoksia tehdään yleisesti vähemmän nuoremmissa

ikäluokissa ja lähempänä täysi-ikäisyyttä ne yleistyvät (Shumaker & Prinz, 2000). Vuonna 1997 Yhdysvalloissa enintään 12-vuotiaat tekivät 23 henkirikosta, kun taas 13–16-vuotiaiden ryhmässä henkirikoksia tehtiin 3041.

Perheolosuhteet ovat useilla henkirikoksen tekijöillä epävakaita ja väkivaltaisia (Darby ym., 1998; Shumaker & Prinz, 2000). Shumaker ja Prinz (2000) raportoivat, että teini-iässä tehdyt henkirikokset liittyvät usein jengiytymiseen, kun taas 12-vuotiailla ja nuoremmilla tämä on harvinaisempaa. Darbyn ja kumppaneiden (1998) tutkimuksessa taas mainitaan, että perheessä tapahtuvaa kaltoinkohtelua kokeneet ovat harvemmin tehneet henkirikoksen, joka liittyy jengiytymiseen. Yhteenvetona voidaan siis sanoa, että nuoremmat lapset tekevät huomattavasti vähemmän henkirikoksia ja tekijöillä on usein taustaa vaikeista perheolosuhteista. Sen sijaan vanhemmilla tekijöillä on suhteessa vähemmän väkivaltaisia kotiympäristöjä ja niihin voi liittyä toisenlaisia ilmiöitä, kuten nuorisojengejä.

1.2 Lapsuudenaikainen kaltoinkohtelu ja sen tyypit

Tässä tutkimuksessa olemme kiinnostuneita nimenomaan perheensisäisen, lapsuudenaikaisen kaltoinkohtelun yhteydestä alaikäisten tekemiin henkirikoksiin. Tutkimusaihettamme tukee esimerkiksi se, että WHO:n (2024) mukaan lapsuudessa kaltoinkohtelua kokeneilla on suurempi riski behavioraalisille, fyysisille sekä mielenterveydellisille ongelmille, ja näistä yhtenä esimerkkinä on mainittu väkivaltatekoihin syyllistyminen. Lapsen kaltoinkohtelu kattaa fyysisen tai psyykkisen pahoinpitelyn, seksuaalisen hyväksikäytön, laiminlyönnin ja riiston (WHO, 2024). Sen seurauksena voi olla todellinen tai mahdollinen vaara lapsen terveydelle, elämälle, kehitykselle tai ihmisarvolle. Kaltoinkohtelu tapahtuu suhteessa, jossa on kyse vastuusta, luottamuksesta tai vallasta.

Tutkimuksessamme jaottelemme kaltoinkohtelun kolmeen tyyppiin: fyysiseen, emotionaaliseen ja seksuaaliseen, sillä tällaista jaottelua esiintyy paljon myös kirjallisuuskatsaukseen sisällyttämässämme artikkeleissa. Emotionaalisen kaltoinkohtelun käsitteen alle sisällyttämme laiminlyönnin.

Vaikka lapsuudenaikainen kaltoinkohtelu on maailmanlaajuinen ongelma, jolla on vakavia pitkäaikaisvaikutuksia, on ilmiön yleisyyden tutkiminen haasteellista (WHO, 2024). Vaikka tutkimusta aiheesta on paljon, ei ilmiön arkaluonteisuuden vuoksi voida tietää, millaista esiintyvyys todellisuudessa on. Vertailuaineistoa saadaksemme vertaamme tämän tutkimuksen yhteydessä katsauksemme artikkelien kaltoinkohtelun esiintyvyyksilukuja Stoltenborghin ja kumppaneiden (2014) satoja tutkimuksia yhteen kokoavan meta-analyysiin. Kyseisen meta-analyysin mukaan eri tutkimuksissa lapsuudenaikaisen kaltoinkohtelun osuus on vaihdellut jopa lähes nollostas prosentista yli 90 prosenttiin. Keskimäärin

fyysistä kaltoinkohtelua on kokenut 22.6 %, emotionaalista kaltoinkohtelua 36.3 % ja seksuaalista kaltoinkohtelua 12.7 %.

Heiden (2003) nuoria henkirikoksen tekijöitä käsittelevän katsauksen perusteella lähes kaikki nuoret henkirikoksen tekijät ovat kasvaneet rikkinäisissä perheissä, joissa lasten jatkuva kaltoinkohtelu on ollut yleistä. Kaltoinkohtelua ja laiminlyöntiä kokeneet ovat muita suuremmassa riskissä syyllistyä nuoruudessa rikoksiin, aloittaa rikollisen käyttäytymisen varhaisemmin ja tehdä enemmän rikoksia (Widom, 1989b). Crespin ja Rigazio-DiGilion (1996) katsausartikkelin mukaan äärimmäisen väkivaltaisilla rikollisilla (kuten henkirikosten tekijöillä) on erityisesti taustaa hyväksikäytöstä sekä äärimmäisestä väkivallasta kotona. Erityisesti nuoret, joiden henkirikoksen uhrina on oma vanhempi, ovat tyypillisesti kokeneet perheessä lapsuudenaikaista kaltoinkohtelua (Crespi & Rigazio-DiGilio, 1996; Hardwick & Rowton-Lee 1996; Heide, 2003).

Hardwickin ja Rowton-Leen (1996) mukaan henkirikokseen syyllistyneet nuoret ovat useimmiten kokeneet kaltoinkohtelua fyysisesti tai seksuaalisesti tai kokeneet laiminlyöntiä, joka ilmenee esimerkiksi torjuntana tai hoivan epäyhtenäisyytenä. Näistä viimeksi mainittu laiminlyönti on rinnastettavissa emotionaalisen kaltoinkohtelun käsitteeseen. Solway ja kumppanit (1981, viit. teoksessa Crespi & Rigazio-DiGilio, 1996) kuvaavat nuorten henkirikoksen tekijöiden perheissä toistuvia piirteitä, kuten isähahmojen poissaoloa, äitien hallitsevuutta, lasten kaltoinkohtelua, hylkäämistä, väkivaltaa ja kaoottisia kotioloja. Shumaker ja Prinz (2000) havaitsivat katsauksessaan kahdeksan faktoria, jotka kuvastivat alaikäisten murhaajien perhetaustoja. Näistä faktoreista yleisimmin esiintyi fyysistä kaltoinkohtelua ja perheväkivallan todistamista. Kuitenkin Widomin (1989a) mukaan laiminlyöntiä kokeneilla lapsilla on nähtävissä fyysistä väkivaltaa kokeneita enemmän fyysisesti väkivaltaista käyttäytymistä. On myös havaittu, että laiminlyönti on tuhoisin kaltoinkohtelun muoto lapsen kehitykselle (Hart & Glaser, 2011). Pitkittäistutkimuksessa todettiin, että emotionaalisella kaltoinkohtelulla on myös fyysistä ja seksuaalista kaltoinkohtelua pitkäaikaisemmat vaikutukset (Rossiter, 2020). Toisaalta on myös tutkittu, että lapset, jotka todistavat ja kokevat monenlaista väkivaltaa kotonaan, todennäköisimmin syyllistyvät itse väkivaltatekoihin (Smith & Thornberry, 1995). Tutkimustiedon pohjalta ajattelemme, että myös katsauksessamme on tärkeää huomioida kaltoinkohtelun eri tyyppisiä.

1.3 Sukupuolten väliset erot

Olemme myös kiinnostuneita tarkastelemaan alaikäisenä tehtyä henkirikosta eri sukupuolilla. Artikkeleissamme on tutkittu vain tyttöjen ja poikien eroja ilmiössä, joten emme käsittele

katsauksessamme muunsukupuolisia. Pojat tekevät runsaasti tyttöjä enemmän henkirikoksia alaikäisenä (Lantz & Knapp, 2024). Darbyn ja kumppaneiden (1998) tutkimuksessa todettiin, että henkirikoksen tehneet tytöt ovat useammin kokeneet kaltoinkohtelua perheessä kuin pojat, ja että henkirikoksen tekeminen on tytöillä epätodennäköistä, jos he eivät ole kokeneet kaltoinkohtelua perheenjäsenen tekemänä. Tyttöjen tekemien henkirikosten kohteena on myös useimmiten heidän tuntemansa henkilö, kun taas poikien tekemän rikoksen kohteena on useimmiten ennestään tuntematon henkilö (Roe-Sebowitz, 2009). Kyseisessä tutkimuksessa todettiin, että henkirikoksen tekijöistä oman vanhemman oli tappanut 1.9 % pojista, mutta vastaava osuus tytöillä oli 13.8 %.

1.4 Tutkimuksen tavoitteet ja tutkimuskysymykset

Tutkimuksemme tavoitteena on ymmärtää perheolosuhteiden yhteyttä alaikäisten tekemiin henkirikoksiin. Vaikuttaisi siltä, että selitysmalleja on etenkin viime vuosina etsitty perheolosuhteiden sijaan muista vaikuttavista tekijöistä, kuten aseiden saatavuuden, sosiaalisen median tai videopelien vaikutuksesta. Perheolosuhteiden merkityksestä ei myöskään ole viime vuosina tehty paljoa tieteellistä tutkimusta. Kirjallisuuskatsausta aiheesta ei ole tehty pariin kymmeneen vuoteen. Pyrimme siis täyttämään tätä tietoaukkoa kokoamalla kirjallisuuskatsauksen tieteellisistä artikkeleista, jotka käsittelevät lapsuudenaikaisen kaltoinkohtelun yhteyttä alaikäisten tekemiin henkirikoksiin. Tarkastelemme kaltoinkohtelun esiintyvyyttä myös kaltoinkohtelutyypeittäin.

Tutkimuskysymyksemme ovat seuraavat:

- 1) Miten perheensisäinen lapsuudenaikainen kaltoinkohtelu on yhteydessä alaikäisten tekemiin henkirikoksiin?
- 2) Minkä tyyppinen kaltoinkohtelu (fyysinen, emotionaalinen tai seksuaalinen) on erityisesti yhteydessä alaikäisten tekemiin henkirikoksiin?

Vastaamme tutkimuskysymyksiimme kokoamalla yhteen tutkimustietoa aiemmista tieteellisistä artikkeleista. Varsinaisten tutkimuskysymysten lisäksi kiinnostuimme artikkeleita lukiessamme vielä ilmiöön liittyvistä sukupuolten välisistä eroista. Aineiston analysointivaiheessa niin kutsutuksi post-hoc-kysymykseksi muodostui: korostuuko lapsuudenaikaisen kaltoinkohtelun yhteys alaikäisten tekemiin henkirikoksiin sukupuolittain?

2 Menetelmät

Tutkimus toteutettiin kirjallisuuskatsauksena. Käytimme tietokantahaussa PubMediä ja PsycInfoa. Tietokantahaut toteutettiin kolmessa vaiheessa. Ensimmäinen haku toteutettiin 5.2.2025 ja se oli suppeampi versio lopullisesta hausta. 10.2.2025 tehtiin toinen täydentävä haku, joka muotoiltiin hieman eri tavoin. Tästä saimme muutamia täydentäviä tuloksia. 18.2.2025 tehtiin lopullinen haku. Alla on esitetty lopullisen, kattavimman, hakumme hakulausekkeet ja liitteessä 1 on esitetty kaikki hakulausekkeet.

Psycinfossa käytimme lopullisen haun osalta seuraavaa hakulauseketta:

("juvenile murderer*" OR "child murderer*" OR "juvenile homicide" OR "adolescent homicide" OR "homicidal") AND (DE "Violence" OR DE "Child Abuse" OR DE "Child Sexual Abuse" OR DE "Physical Abuse" OR DE "Emotional Abuse" OR DE "Child Neglect" OR "abuse" OR "maltreatment" OR "mistreatment" OR "violence" OR DE "Domestic Violence" OR "domestic abuse" OR "household abuse" OR "household violence" OR "family violence").

Pubmedissä käytimme lopullisen haun osalta seuraavaa hakulauseketta:

("juvenile murderer*" OR "child murderer*" OR "juvenile homicide" OR "adolescent homicide" OR "child offender*" OR "juvenile offender*" OR "adolescent offender*" OR "homicidal") AND ("Child Abuse"[Mesh]OR "Physical Abuse"[Mesh]OR "Child Abuse, Sexual"[Mesh]OR "Violence"[Mesh]OR "Emotional Abuse"[Mesh]OR "Sexual Trauma"[Mesh]OR "abuse" OR "neglect" OR "mistreatment" OR "domestic abuse" OR "household abuse" OR "household violence" OR "family violence").

Toteutimme artikkelien valinnan Rayyan-ohjelmistossa sokkoutustoimintoa hyödyntäen. Kävimme toisistamme riippumatta läpi tietokantahausta löytyneiden artikkelien otsikot ja tiivistelmät läpi. Suurimmalta osin olimme yksimielisiä siitä, mitkä artikkelit karsiutuivat pois, ja mitkä jäivät kokotekstien lukemisvaiheeseen. Yhteisesti kävimme läpi ne artikkelit, joiden osalta olimme olleet erimielisiä.

Seuraava vaihe artikkelien valinnassa oli kokotekstien läpikäynti, jonka myös toteutimme samoilla tavoin Rayyan-ohjelmistossa sokkoutetusti. Lopullisina sisäänottokriteereinämme kokoteksteille olivat: 1) tutkimuksessa on käsitelty nimenomaan alaikäiseen kohdistunutta fyysistä, emotionaalista tai seksuaalista kaltoinkohtelua perheessä, 2) alaikäisen tekemän väkivallan muotona on henkirikos, 3) artikkelit ovat vertaisarvioituja tieteellisiä julkaisuja, 4) artikkelit on kirjoitettu joko englannin tai suomen kielellä. Poissulkukriteereinämme olivat: 1) perheessä tapahtunut väkivalta on tapahtunut muiden perheenjäsenten

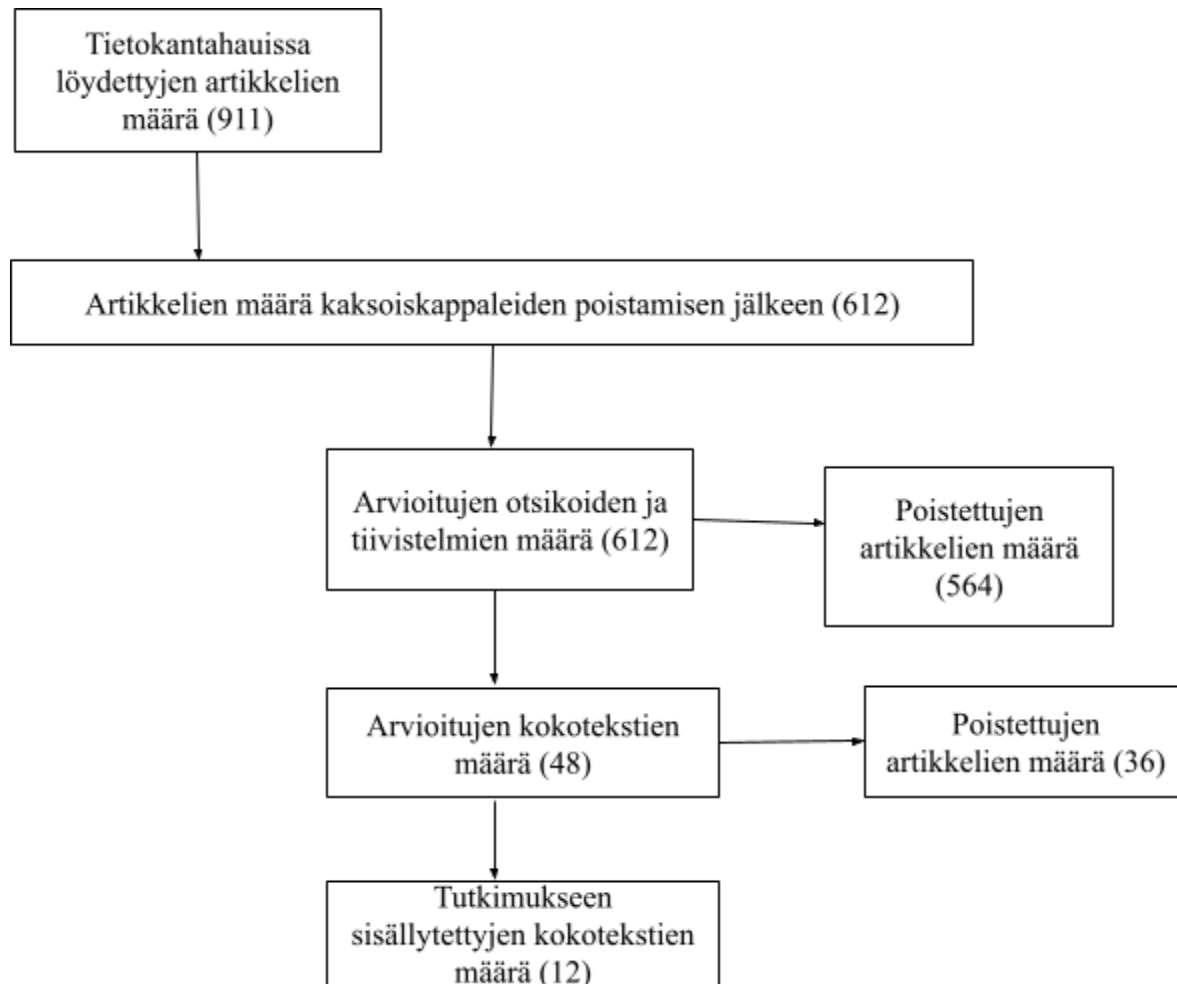
välillä, eli myöhemmin henkirikoksen tehnyt alaikäinen ei ole suoranaisesti sen kohde 2) varsinaisen henkirikoksen sijaan artikkeleissa käsitellään pelkästään esimerkiksi väkivaltaisuutta yleisemmin tai henkirikoksen suunnittelua, 3) henkirikoksen tehneet ovat yli 18-vuotiaita nuoria aikuisia ja 4) artikkeleita ei pääse lukemaan maksutta Turun yliopiston tunnuksilla.

Ensimmäisessä tietokantahaussa saimme yhteensä 71 tulosta. Toisessa haussa saimme yhteensä 73. Kolmannen haun tuloksena saimme yhteensä 767 tulosta. Kaiken kaikkiaan meillä oli 911 artikkelia, joista kaksoiskappaleiden poiston jälkeen jäljelle jäi 612. Näistä jäi otsikoiden ja abstraktien tarkastelun jälkeen 48 artikkelia, joiden kokotekstit kävimme läpi. Kokotekstien tarkastelun jälkeen, valitsimme lopulliseen katsauksemme 12 artikkelia. Artikkelien valintaprosessi on esitetty kuvaajassa 1.

Jätimme pois 10 artikkelia, koska emme päässeet lukemaan niitä maksutta Turun yliopiston tunnuksilla. Kaksi artikkelia jäi pois, sillä niitä ei löytynyt englanninkielisinä. Viisi artikkelia jätettiin pois, sillä ne eivät olleet varsinaisia tutkimusartikkeleita, eikä niistä saatu oikeanlaista aineistoa tulostaulukkaan. Kolme artikkelia jätettiin pois, koska tutkittavat eivät olleet alaikäisiä henkirikoksen tehdessään. Lopuissa pois jätetyissä artikkeleissa ei käsitelty perheeseen liittyviä asioita, tai perheessä tapahtunut kaltoinkohtelu oli todella pienessä roolissa (esimerkiksi mainittu yhdessä lauseessa) tai oli epävarmaa, oliko kaltoinkohtelu kohdistunut nimenomaan alaikäiseen henkirikoksen tekijään. Neljästä artikkelista tietokantahaulla tuli niiden "errata"-versiot, mutta niistä käytettiin alkuperäisiä versioita.

Taulukoimme tutkimuksista artikkelin tekijät, julkaisuvuosi ja maa, tutkimusasetelma ja mittarit. Tutkittavista raportoitii otoskoko, sukupuolijakauma ja ikä. Raportoimme koetun kaltoinkohtelun ja sen tyyppin niistä artikkeleista, joissa se oli raportoitu. Vertailimme tätä henkirikoksen tehneillä ja kontrolleilla, mikäli sellaisia tutkimuksissa oli.

Kuvaaja 1. Artikkelien valintaprosessi

3 Tulokset

Tutkimuksemme pyrkimyksenä oli selvittää, onko perheensisäisellä, lapsuuden aikana koetulla kaltoinkohtelulla yhteyttä alaikäisen myöhemmin tekemään henkirikokseen. Lisäksi olimme kiinnostuneita siitä, onko tietyllä kaltoinkohtelun tyypillä (fyysinen, emotionaalinen tai seksuaalinen) erityisesti yhteyttä alaikäisen tekemiin henkirikoksiin. Tarkastelimme lisäksi tyttöjen ja poikien välisiä eroja koetussa kaltoinkohtelussa.

3.1. Tutkimuksen aineisto

Tutkimuksemme valitut 12 artikkelia olivat vuosilta 1990–2011. Artikkeleista kahdeksan oli tehty Yhdysvalloissa, kaksi Iso-Britanniassa, yksi Suomessa ja yksi Kroatiassa. Tutkittavat olivat iältään 7–18-vuotiaita. Tutkittavia oli yhteensä 1365. Poikia oli kaikissa tutkimuksissa tyttöjä enemmän ja poikien

osuus vaihteli tutkimuksissa välillä 68 %–94.7 %. Kahdessa tutkimuksessa ei ollut raportoitu sukupuolijakaumaa ja yhdessä katsauksessa käsiteltiin kolmea tyttöjen tekemää henkirikosta. Tutkimukset olivat pääasiassa retrospektiivisiä tutkimuksia ja lisäksi mukaan otettiin muutama katsaus, jotka kokosivat yhteen tapaustutkimuksia. Otokoot tutkimuksissa olivat melko pieniä, mikä selittyy ilmiön harvinaisuudella. Pienimmillään otoskoko oli katsauksessa, joka kokosi yhteen kolme tapaustutkimusta (Heide & Solomon, 2009) ja suurimmillaan Rodwayn ym. (2011) tutkimuksessa, jossa otoskoko oli 363. Tutkimuksissa käytettiin erilaisia potilas- ja oikeusasiakirjoja. Kahdeksassa tutkimuksessa oli raportoitu erilaisia kaltoinkohtelun tyypejä. Osassa tutkimuksista oli käytetty vertailuryhmänä muuhun rikokseen kuin henkirikokseen syyllistyneitä. Näiden tutkimusten osalta raportoimme kaltoinkohtelun esiintyvyyttä myös vertailuryhmäläisillä. Taulukkoon 1 on kerätty kaikista artikkeleista muuttujat, jotka ovat tutkimuksemme kannalta kiinnostavia.

Taulukko 1. Tutkimusten aineisto

Artikkelin tekijät, julkaisuvuosi ja maa	Tutkimus-asetelma ja mittarit	Otoskoko ja sukupuoli-jakauma	Ikä	Henkirikoksen tekijään kohdistuva perheensisäinen kaltoinkohtelu ja kaltoinkohtelun tyyppi	Kaltoinkohtelu ja sen tyyppi mahdollisessa vertailuryhmässä
Britvic ym., (2006), Kroatia	Retrospektiivinen tapausverrokkitutkimus, jossa vertaillaan nuoria murhaajia ja murhan yrittäneitä varastaneisiin nuoriin	19, poikien osuus 94.7 % (18), kontrollit verrannollistettu	ikäluokassa 14–16 v n = 4, ikäluokassa 16–18 v n = 15	Fyysinen: 57.9 % (11) Emotionaalinen (eng. negligence): 26.3 % (5) Seksuaalinen: 5.3 % (1),	Fyysinen: 21.1 % (4) Emotionaalinen: 57.9 % (11) Seksuaalinen: 5.3 % (1)
Busch ym. (1990), Yhdysvallat	Retrospektiivisessä tutkimuksessa vertailtu henkirikoksen tehneitä/murhasta tuomittuja ei-väkivaltaisiin rikollisiin, mittareina lääketieteelliset ja psykiatriset tutkimukset, psykologiset testit, koulutukselliset testit, psykiatriset ja kehitykselliset diagnoosit ja sosiaalinen tutkimus	Murhan tehneitä/ murhasta tuomittuja 71, joista poikien osuus 94.4 % (67), kontrollit verrannollistettu	10–17 v $M = 15.03$ v. $SD = 1.22$ v.	Fyysinen: 25 % (n = 21). Emotionaalinen: ei tutkittu Seksuaalinen: ei tutkittu	Fyysinen: 20 % (14) Emotionaalinen: ei tutkittu Seksuaalinen: ei tutkittu

Artikkelin tekijät, julkaisuvuosi ja maa	Tutkimusasetelma ja -mittarit	Otoskoko ja sukupuolijakauma	Ikä	Henkirikoksen tekijään kohdistuva perheensisäinen kaltoinkohtelu ja kaltoinkohtelun tyyppi	Kaltoinkohtelu ja sen tyyppi mahdollisessa vertailuryhmässä
Darby ym. (1998), Yhdysvallat	Retrospektiivinen tutkimus Yhdysvaltojen keskilännen osavaltiossa tehdyistä henkirikoksista 1983–1993 Diagnostiset raportit	112, poikien osuus 94.6 % (106)	14–17 v.	Kaltoinkohdeltuja oli 20. Perheensisäisen kaltoinkohtelun aineistoa ei ollut saatavilla 24:ltä tutkittavalta.	
Dolan & Smith (2001), Iso-Britannia	Retrospektiivinen tutkimus, jossa vertaillaan henkirikoksen tehneitä tuhopolttajiin Iso-Britannian luoteisalueella tehdyistä henkirikoksista vuosina 1986-1996 Oikeusasikirjat	Henkirikoksen tehneet: 46, poikien osuus 91.3 % (42) Tuhopolttajat: 106	Henkirikoksen tehneet: 10–17 v., <i>M</i> =14.6 v.	Kaltoinkohtelua: 52 % (24) Fyysinen: 26.1 % (12) Emotionaalinen: 41.3 % (19) Seksuaalinen: 19.6 % (9)	Kaltoinkohtelua: 59.43 % (63)

Artikkelin tekijät, julkaisu vuosi ja maa	Tutkimusasetelma ja -mittarit	Otoskoko ja sukupuolijakauma	Ikä	Henkirikoksen tekijään kohdistuva perheensisäinen kaltoinkohtelu ja kaltoinkohtelun tyyppi	Kaltoinkohtelu ja sen tyyppi ja mahdollisessa vertailuryhmässä
Hagelstam & Häkkänen (2006), Suomi	Retrospektiivinen kuvaileva tutkimus Suomessa tehdyistä henkirikoksista vuosilta 1991-2001 Oikeuspsykiatriset arvioinnit ja Rikosrekisteritiedot	57	15–18 v. <i>M</i> = 17.05 v. <i>SD</i> = 0.97 v.	Fyysinen: 16 % Emotionaalinen: ei tutkittu Seksuaalinen: 0 %	
Heide & Solomon (2009), Yhdysvallat	Kirjallisuuskatsaus, jossa käsitellään tarkemmin kolmea tapaustutkimusta	Kolme tyttöä	Kaksi 16-vuotiasta ja yksi 17-vuotias	Kaikilla kolmella oli ollut kaikkia kaltoinkohtelun tyyppisiä	

Artikkelin tekijät, julkaisuvuosi ja maa	Tutkimusasetelma ja -mittarit	Otoskoko ja sukupuolijakauma	Ikä	Henkirikoksen tekijään kohdistuva perheensisäinen kaltoinkohtelu ja kaltoinkohtelun tyyppi	Kaltoinkohtelu ja sen tyyppi mahdollisessa vertailuryhmässä
Malmquist (1990), Yhdysvallat	Deskriptiivinen empiirinen tutkimus	44, poikien osuus 68 % (30)		Kaltoinkohtelua: 50 % tytöistä (7) ja 27 % pojista (8).	
Myers ym. (1995), Yhdysvallat	Retrospektiivinen tutkimus pohjois- ja keski-Floridan alueella tehdyistä henkirikoksista Kliiniset haastattelut ja rekisteritiedot			Fyysinen: 36 % (5) tytöistä, 27 % (8) pojista Emotionaalinen: ei tutkittu Seksuaalinen: 29 % (4) tytöistä, 0 % pojista	

Artikkelin tekijät, julkaisu vuosi ja maa	Tutkimusasetelma ja -mittarit	Otoskoko ja sukupuolijakauma	Ikä	Henkirikoksen tekijään kohdistuva perheensisäinen kaltoinkohtelu ja kaltoinkohtelun tyyppi	Kaltoinkohtelu ja sen tyyppi mahdollisessa vertailuryhmässä
Rodway ym. (2011), Englanti ja Wales	Retrospektiivisessä tutkittu aineistoa, jota kerätty populaatiotason tutkimuksena 8 vuoden ajalta Englannissa ja Walesissa Aineistoa kerätty eri kyselyillä ja psykiatrisilla raporteilla	Yhteensä 363 165:ltä tutkittu kaltoinkohtelua, 152 poikaa ja 13 tyttöä	Yhteensä 363 enintään 17-vuotiaista, joista 276 oli 16- tai 17-vuotiaita, vaihteluväli 10–17, mediaani 16	Kaltoinkohtelua: 62 % (8) tytöistä, 26 % (39) pojista Fyysinen: 31 % (4) tytöistä, 22 % (33) pojista Emotionaalinen: 31 % (4) tytöistä, 13 % (20) pojista Seksuaalinen: 46 % (6) tytöistä, 8 % (12) pojista	
Roe-Sebowitz (2009), Yhdysvallat	Retrospektiivinen tutkimus Floridassa tehdyistä henkirikoksista vuosilta 2000-2005 Psykiatriset arviointimenetelmät, potilasasiakirjat	136, poikien osuus 78.7 % (107)	Pojat: 11-18 v., $M = 16.36$ v., $SD = 1.26$ v. Tytöt: 12-17 v., $M = 16.07$ v., $SD = 1.48$ v.	Kaltoinkohtelua: tytöillä 20.7 % (6), pojilla 7.5 % (8)	

Artikkelin tekijät, julkaisuvuosi ja maa	Tutkimusasetelma ja -mittarit	Otoskoko ja sukupuolijakauma	Ikä	Henkirikoksen tekijään kohdistuva perheensisäinen kaltoinkohtelu ja kaltoinkohtelun tyyppi	Kaltoinkohtelu ja sen tyyppi mahdollisessa vertailuryhmässä
Shumaker & Prinz (2000), Yhdysvallat	Katsaus, joka kokoaa tutkimustietoa aiheesta yhteen Sisältää osion, jossa vertailtu tapaustutkimuksia murhan tehneistä esiteineistä sekä nuorista	39 (esiteinejä 11 ja nuoria 28), sukupuolijakaumaa ei raportoitu	Tarkkoja ikä ei raportoitu	Esiteineistä 80 % (9) ja nuorista 75% (21) kokenut fyysistä tai seksuaalista kaltoinkohtelua.	
Zagar ym. (2009), Yhdysvallat	Retrospektiivinen tutkimus, jossa vertailtu murhan tehneitä, ei-väkivaltaisia rikollisia sekä ei-rikollisia kontrolleja Fyysiset, psykologiset, koulutukselliset, psykiatriset ja sosiaaliset tutkimukset	Murhan tehneitä 127, joista poikien osuus 94.5 % (120), kontrollit verrannollistettu	$M = 14.9$ v. $SD = 1.4$ v.	Fyysinen: 39.4 % (50) Emotionaalinen: ei tutkittu Seksuaalinen: ei tutkittu	Fyysinen: 27.6 % (35) ei-väkivaltarikollisilla, 0.8% (1) ei rikosta tehneillä

3.2 Perheensisäisen kaltoinkohtelun esiintyvyys alaikäisillä henkirikoksen tekijöillä

Artikkeleissamme yleisen kaltoinkohtelun määrän raportoinnissa oli puutteita. Yleisen kaltoinkohtelun määrä oli raportoitu vain kuudessa kirjallisuuskatsauksemme artikkelissa (Darby ym., 1998; Dolan & Smith, 2001; Malmquist, 1990; Myers, 1995; Rodway, 2011; Roe-Sebowitz, 2009) ja vaihtelevuus oli todella suurta. Kaltoinkohtelun osuus vaihteli välillä 10 %–90 %. Keskimäärin kaltoinkohtelua oli kokenut 38.8 % alaikäisistä henkirikosten tekijöistä, keskihajonnan ollessa 28.9. Halusimme saada kattavaa vertailuaineistoa yleisen kaltoinkohtelun esiintyvyydestä, joten selvitimme, minkä verran kaltoinkohtelua esiintyy Suomessa. Suomessa vuonna 2021 viranomaisille raportoituja perheensisäisiä kaltoinkohtelutapauksia oli noin 0.25 % (Tilastokeskus, 2022). Tähän verrattuna vaikuttaisi siltä, että alaikäisillä henkirikoksen tekijöillä kaltoinkohtelua esiintyy muuta väestöä selvästi enemmän.

Tutkimme myös muun rikoksen kuin henkirikoksen tehneitä alaikäisiä ja heidän kokemaansa kaltoinkohtelua perheessä. Dolanin ja Smithin (2001) tutkimuksessa vertailuryhmänä olleista tuhopolttajista 59.43 % oli kokenut jonkinlaista kaltoinkohtelua, mikä oli suurempi osuus kuin saman tutkimuksen henkirikoksen tehneiden alaikäisten kokeman kaltoinkohtelun osuus (52 %).

3.3 Kaltoinkohtelun tyypit

Toisena kiinnostuksenkohteenamme oli, korostuuko jokin kaltoinkohtelun tyypeistä (fyysinen, emotionaalinen tai seksuaalinen) erityisesti henkirikoksen tehneillä alaikäisillä. Osassa artikkeleista oli raportoitu näitä kaltoinkohtelun eri tyyppisiä, mutta ei kuitenkaan kaikissa.

3.3.1 Fyysinen kaltoinkohtelu

Tutkimuksissamme fyysistä kaltoinkohtelua oli kokenut henkirikoksen tekijöistä keskimäärin 45.42 % keskihajonnan ollessa 26.1. Koetun fyysisen kaltoinkohtelun osuus vaihteli välillä 16 % – 57.9 %. (Britvic ym., 2006; Busch ym., 1990; Dolan & Smith, 2001; Hagelstam & Häkkänen, 2006; Heide & Solomon, 2009; Malmquist, 1990; Myers ym., 1995; Rodway ym., 2011; Shumaker & Prinz, 2000; Zagar ym., 2009). Fyysisen kaltoinkohtelun osuus muussa väestössä oli 22.6 % (Stoltenborgh ym., 2014). Zagar ym. (2009) olivat verranneet henkirikosten tehneiden alaikäisten fyysisen kaltoinkohtelun esiintyvyyttä (39.4 %) ei-rikollisiin alaikäisiin, joista fyysistä kaltoinkohtelua oli kokenut vain 0.8 %. Muun rikoksen kuin henkirikoksen tehneiden vertailuryhmissä oli yleisesti melko pieniä eroja koetussa fyysisessä kaltoinkohtelussa verrattuna henkirikoksen tekijöihin. Vain yhdessä tutkimuksessa näiden välillä oli suurempi ero. Britivein (2006) tutkimuksessa vertailuryhmäläisistä vain 21.1 % oli kokenut fyysistä

kaltointohtelua, kun taas henkirikosten tekijöistä 57.9 % oli kokenut sitä. Yleisesti voidaan tulkita, että koettu fyysinen kaltointohtelu vaikuttaisi siis korostuvan henkirikoksen tehneillä alaikäisillä. Shumakerin ja Prinzin (2000) artikkelin mukaan alaikäisiin kohdistunut fyysinen väkivalta sekä fyysisen väkivallan todistaminen kotona ovatkin yleisimmin raportoituja perheeseen liittyviä tekijöitä alaikäisiä henkirikoksen tekijöitä koskevissa tutkimuksissa.

3.3.2 Emotionaalinen kaltointohtelu

Emotionaalista kaltointohtelua oli tutkimuksissamme kokenut keskimäärin 49.10 % keskihajonnan ollessa 34.5. Prosenttiosuudet vaihtelivat tutkimuksissamme välillä 13 – 83 %. (Britvic ym., 2006; Dolan & Smith, 2001; Heide & Solomon, 2009; Myers ym., 1995; Rodway ym., 2011). Kaltointohtelun yleisyyttä yleisväestössä kuvastavan Stoltenborghin ym. (2014) tutkimuksessa oli raportoitu erikseen emotionaalinen kaltointohtelu (eng. emotional neglect), jonka yleisyys oli 18.4 % sekä emotionaalinen väkivalta (emotional abuse), jonka yleisyys oli 36.3 %. Vaikuttaisi siis, että myös emotionaalinen kaltointohtelu korostuu henkirikoksen tehneillä alaikäisillä. Myersin (1995) tutkimuksessa emotionaalinen kaltointohtelu oli kaltointohtelun tyypeistä yleisin, prosenttiosuuden ollessa jopa 83 %. Tulokset eivät kuitenkaan ole yksiselitteisiä sillä Britvicin ym. (2006) tutkimuksessa emotionaalista kaltointohtelua oli esiintynyt henkirikoksen tehneillä alaikäisillä vähemmän kuin kontrolliryhmällä.

3.3.3 Seksuaalinen kaltointohtelu

Seksuaalista kaltointohtelua tutkimuksissamme oli kokenut keskimäärin 36.79 % keskihajonnan ollessa 36.44. Seksuaalisen kaltointohtelun osuus henkirikoksen tekijöillä vaihteli välillä 0 – 46 %. (Britvic ym., 2006; Dolan & Smith, 2001; Hagelstam & Häkkänen, 2006; Heide & Solomon, 2009; Malmquist, 1990; Myers ym., 1995; Rodway ym., 2011; Shumaker & Prinz, 2000). Yleisväestössä seksuaalista kaltointohtelua oli kokenut 12.7 %. Pojista sitä oli kokenut 7.6 % ja tytöistä 18 %. Myös seksuaalinen kaltointohtelu vaikuttaisi korostuvan alaikäisillä henkirikoksen tekijöillä. Yleisintä seksuaalinen kaltointohtelu oli Rodwayn ym. (2011) tutkimuksen tytöillä, joista jopa 46 % oli raportoinut kokeneensa seksuaalista kaltointohtelua. Kuitenkaan Hagelstamin ja Häkkäsen (2006) suomalaistutkimuksessa yksikään alaikäisistä henkirikoksen tekijöistä ei ollut kokenut seksuaalista kaltointohtelua.

3.4 Sukupuolten väliset erot

Kaltoinkohtelun erot näkyivät selvästi sukupuolten välillä. Kolmessa tutkimuksessa, joissa sukupuolten eroja kaltoinkohtelun määrässä oli tarkasteltu, jokaisessa tytöt olivat kokeneet enemmän kaltoinkohtelua kuin pojat. Tyttöjen kokema kaltoinkohtelu vaihteli välillä 20.7 % - 62 %, kun taas poikien vastaava osuus oli 7.5% - 27 % (Malmquist, 1990; Rodway, ym. 2011; Roe-Sebowitz, 2009). Keskiarvo tyttöjen kokemalle kaltoinkohtelulle oli 44.23 %, keskihajonnan ollessa 21.25, kun taas pojilla keskiarvo oli 20.17 % keskihajonnan ollessa 10.98. Lisäksi yksi tutkimuksista tarkasteli kolmea tapaustutkimusta, joista jokainen oli tyttö ja heistä jokainen oli kokenut kaikkia väkivallan tyyppisiä (Heide & Solomon, 2010).

Rodwayn ja kumppaneiden (2011) tutkimuksessa oli eritelty kaltoinkohtelun tyyppien osuudet sukupuolittain. Tytöt olivat kokeneet kaikkia kaltoinkohtelun tyyppisiä poikia enemmän, mutta erityisesti seksuaalista kaltoinkohtelua tytöt (46 %) olivat kokeneet enemmän kuin pojat (8 %). Emotionaalista kaltoinkohtelua oli puolestaan kokenut pojista 13 % ja tytöistä 31 % kun taas fyysistä kaltoinkohtelua oli kokenut pojista 22 % ja tytöistä 31 %. Puolestaan Malmquistin (1990) tutkimuksen mukaan tytöistä 36 % oli kokenut fyysistä kaltoinkohtelua, kun taas pojista sitä oli kokenut 27 %.

4. Pohdinta

Tutkimuksemme tavoitteena oli ymmärtää perheolosuhteiden yhteyttä alaikäisten tekemiin henkirikoksiin. Olimme kiinnostuneita siitä, miten perheensisäinen lapsuudenaikainen kaltoinkohtelu on yhteydessä alaikäisten tekemiin henkirikoksiin sekä siitä, miten tämä näkyy eri kaltoinkohtelutyyppien osalta. Näiden varsinaisten tutkimuskysymystemme lisäksi kiinnostuimme myös ilmiöön liittyvistä sukupuolten välisistä eroista.

4.1 Tulosten tulkinta

Kirjallisuuskatsauksemme tulokset osoittivat, että perheensisäistä lapsuudenaikaista kaltoinkohtelua esiintyy useasti henkirikoksen tehneillä alaikäisillä. Ero koetussa kaltoinkohtelussa yleisväestössä ja tutkimustemme alaikäisillä henkirikoksen tekijöillä oli merkittävä. Tulosten tulkinnassa on tärkeää huomioida, että vertailukohtanamme olivat sellaiset alaikäisiin kohdistuneet kaltoinkohtelutapaukset, joista oli raportoitu viranomaisille. Varmasti todellisuudessa kaltoinkohtelua kokee suomalaistenkin alaikäisten keskuudessa useampi kuin 0.25 %. Vaikka kaltoinkohtelua on mitattu samalla tavalla,

raportointikynnys saattaa olla matalampi henkirikoksen tehneillä kuin yleisväestössä. Vertasimme koettua kaltoinkohtelua myös muita rikoksia kuin henkirikoksia tehneisiin, joka oli tutkimuksemme vertailuryhmä. Tulokset olivat osin ristiriitaisia, mutta yleisesti ottaen erot koetussa kaltoinkohtelussa eivät olleet huomattavia ja vertailuryhmissäkin oli koettu kaltoinkohtelua selvästi yleisväestöä enemmän.

Myös kaltoinkohtelutyyppeiden osalta vaikuttaisi siltä, että kaikkia kolmea kaltoinkohtelutyyppeä esiintyy alaikäisillä henkirikoksen tekijöillä enemmän kuin muulla väestöllä. Kaltoinkohtelutyypeistä yleisin alaikäisillä henkirikoksen tekijöillä oli emotionaalinen, vaikka lähes yhtä yleinen oli fyysinen. Ei ole yllättävää, että emotionaalista kaltoinkohtelua esiintyi eniten, koska sen on havaittu olevan kehitykselle tuhoisin ja vaikutukseltaan pitkäaikaisin kaltoinkohtelun muoto (Hart & Glaser, 2011; Rossiter, 2020).

Vähiten oli raportoitu seksuaalista kaltoinkohtelua. Seksuaalisen kaltoinkohtelun vähäisempi määrä verrattuna muihin kaltoinkohtelutyyppeihin voisi selittyä sillä, että tytöt kokevat tätä kaltoinkohtelutyyppeä selvästi poikia enemmän (Rodway ym., 2011). Kuitenkin alaikäisten henkirikosten tekijöinä ovat yleensä pojat, kuten katsauksemme artikkeleista on selvästi nähtävissä. Voi myös olla, että erityisesti seksuaalisen kaltoinkohtelun osalta raportoituihin esiintyvyysslukuihin vaikuttaa ilmiön arkaluonteisuus. On mahdollista, että alaikäisten henkirikosten tekijöiden joukossa esiintyy seksuaalista kaltoinkohtelua enemmän kuin mitä raportoidut esiintyvyyssluvut antavat ymmärtää, ja siten myös pojilla seksuaalista kaltoinkohtelua voisi esiintyä enemmän.

Aineiston pohjalta kiinnostuimme tarkastelemaan sukupuolten välisiä eroja koetussa kaltoinkohtelussa. Kaikissa tutkimuksissa, joissa käsiteltiin sukupuolten eroja, tytöt olivat kokeneet kaltoinkohtelua enemmän kuin pojat. Tyttöjen ja poikien välisiä eroja tarkasteltaessa on syytä ottaa huomioon kaikissa tutkimuksissa esiintyvät pienet otoskoot, etenkin tyttöjen tekemissä henkirikoksissa. Alaikäisten tekemät henkirikokset ovat ylipäätään harvinainen ilmiö, mutta vielä harvinaisempia henkirikokset ovat tyttöjen tekemänä. Vaikuttaa kuitenkin siltä, että henkirikoksen tehneillä tytöillä on poikia useammin taustalla väkivaltainen kotiympäristö ja ilman tällaista kontekstia on epätodennäköistä, että tyttö syyllistyy henkirikokseen (Darby, 1990). Sen sijaan pojilla vaikuttaa olevan enemmän muita riskitekijöitä, joiden lopputuloksena voi olla henkirikoksen tekeminen, kuten alhaisempi älykkyydosamäärä, ongelmat koulussa ja päihteiden käyttö.

Vaikka alaikäisten tekemät henkirikokset ovat ylipäätään nousseet 65 % vuosien 2016 ja 2022 välillä, ilmiö ei ole yksiselitteinen. Rikosten tekeminen 10-14 -vuotiaiden ikäryhmässä lisääntyi noin 9 %, kun taas 15–17-vuotiailla rikosten tekeminen väheni noin 23 % (Lantz & Knapp, 2024). Kiinnostavaa on

myös se, että tytöillä rikosten tekeminen ei juuri muuttunut näiden vuosien aikana, kun taas pojilla rikosten tekeminen väheni. Kyseisiin vuosiin ajoittui myös globaali pandemia, mikä pakotti lapsia ja nuoria viettämään aikaa kotona, mahdollisesti väkivaltaisissa olosuhteissa. Tämä olisi yhtenevää sen kanssa, että pojilla ja vanhemmilla alaikäisillä on useammin muita taustasyitä henkirikoksiin kuin kaltoinkohtelu perheessä (Darby, 1998). Sen sijaan tytöillä ja nuoremmilla alaikäisillä rikosten tekemisen taustalla on usein nimenomaan koettu kaltoinkohtelu. Kävisi siis järkeen, että juuri pojilla ja vanhemmilla alaikäisillä yhteiskunnalliset muutokset vaikuttavat rikosten määrään enemmän, kun taas tytöillä ja nuoremmilla lapsilla ei, sillä taustasyyt ovat toisenlaiset.

4.2 Tutkimuksen vahvuudet ja rajoitukset

Tutkimuksemme vahvuutena ovat metodit. Tutkimus on toteutettu parityönä, mutta artikkelien valinta toteutettiin toisistamme riippumatta. Tämä lisää varmuutta siitä, että sisäänotto- ja poissulkukriteerien mukaiset sopivat artikkelit päätyivät tutkimukseen mukaan. Loimme kattavat hakulausekkeet eri tietokantoihin, ja teimme hakuja useassa erässä. Hakulausekkeet olivat tarkoin mietittyjä, mutta siitä huolimatta hauissamme tuli paljon artikkeleita, jotka eivät kuitenkaan käsitelleet kiinnostuksen kohteena olevaa asiaa. Tämä viittaa siihen, että tutkimusta aiheesta on tehty melko vähän. Tutkimus on myös pääasiassa melko vanhaa. Olisi ollut myös toivottua, että tutkimusta olisi ollut laajemmin eri puolilta maailmaa. Tutkimusta oli tehty vain länsimaissa, ja erityisen paljon sitä oli Yhdysvalloista. Lisäksi tutkimusten otoskoot olivat pieniä, mutta tämä selittynee alaikäisten tekemien henkirikosten harvinaisuudella.

Tutkimuksemme yhtenä vahvuutena on se, että otimme huomioon kaltoinkohtelun eri tyyppisiä sekä tarkastelimme kaltoinkohtelun esiintyvyyttä sukupuolittain. Nämä ovat tärkeitä asioita ottaa huomioon, sillä tällaisen tiedon avulla voidaan ymmärtää paremmin, minkälaisista lähtökohdista tulevat nuoret ovat erityisessä riskissä syyllistyä henkirikoksiin. Tämä on tärkeää tietoa hyödynnettäväksi myös kliinisessä kontekstissa, ja tätä käsittelemme luvussa 4.3. Toisaalta eri kaltoinkohtelutyyppien tarkastelu erillään ei ole ongelmattonta, koska eri väkivallan muodot ovat usein yhteenkietoutuneita ja niiden rajat ovat häilyviä (Hart & Glacer, 2011). Esimerkiksi emotionaalinen kaltoinkohtelu kytkeytyy myös fyysiseen ja seksuaaliseen kaltoinkohteluun.

Artikkeleita luettuamme ymmärsimme, että yksi poissulkukriteereistämme oli osittain ongelmallinen, ja mahdollisesti rajasi hyviä artikkeleita pois. Päädyimme rajaamaan pois sellaiset tapaukset, jossa kaltoinkohtelua tapahtuu muiden perheenjäsenten, kuten vanhempien, välillä. Jälkikäteen mietittynä olisi

kuitenkin ollut kiinnostavaa sisällyttää mukaan myös tällaisia kaltoinkohtelutapauksia sisältäneitä artikkeleita, sillä on selvää, että myös kaltoinkohtelun todistaminen on haitallista alaikäiselle.

Vaikka halusimme rajata aiheen nimenomaan perheensisäiseen lapsuudenaikaiseen kaltoinkohteluun, on huomionarvoista, että tätä ilmiötä on haasteellista tutkia irrallaan muista alaikäisten henkikosten tekijöihin vaikuttavista asioista. Heiden (1997) katsauksen mukaan tilannetekijöiden, kuten perheolojen lisäksi alaikäisiin henkirikosten tekijöihin vaikuttavia tekijöitä ovat yhteiskunnalliset vaikutukset ja resurssien, kuten aseiden tai pähteiden saatavuus. Kaikki nämä ovat vuorovaikutuksessa kunkin yksilön persoonallisuuden piirteiden kanssa, mikä johtaa siihen, että jotkut nuoret ovat todennäköisemmin riskissä syyllistyä väkivaltaiseen käyttäytymiseen kuin toiset. Korrelatiivisen tutkimuksen haasteena ovat nämä kolmannet tekijät, eikä syyseuraussuhteista tai yhteyden suunnasta voida olla varmoja.

4.3 Jatkotutkimusehdotukset ja sovellusehdotukset kliiniseen kontekstiin

Olisi tärkeää saada tuoretta tutkimustietoa alaikäisten henkirikoksista yhteydessä perheoloihin, koska uutta tutkimusta on varsin vähän. Kasvatustyylit ja vanhemmuus ovat kokeneet muutoksia esimerkiksi 1990-luvulta, joten on tärkeää tutkia, mikä on ilmiön tila tänä päivänä. Kuritusväkivalta on keskimäärin vähentynyt ja fyysiseen kaltoinkohteluun puututaan nykyään matalammalla kynnyksellä kuin aiemmin. Tilalle on tullut kuitenkin toisenlaisia riskejä. Esimerkiksi erilaiset mobiililaitteet voivat viedä vanhempien huomion, läsnäolon kustannuksella, mikä voi ääritapauksissa johtaa emotionaaliseen laiminlyöntiin. Laiminlyövä vanhemmuus voi myös olla vaarallinen yhdistelmä alaikäisen oman teknologian käytön kannalta. Vanhempi ei välttämättä ole kiinnostunut, millaisia sisältöjä lapsi kuluttaa. Voisi ajatella, että emotionaalinen laiminlyönti yhdistettynä väkivaltaan kannustavaan sisältöön voi olla suurempi riski kuin emotionaalinen laiminlyönti ilman pääsyä haitallisiin sisältöihin. On siis tärkeää, että alaikäisten henkirikosten tekemistä tutkitaan kontekstissa, jossa nyt elämme.

Koska tutkielmassamme ei keskitytty lainkaan mielenterveysongelmiin, voisi olla mielenkiintoista jatkossa tutkia, mikä niiden rooli on mahdollisena välittävänä muuttujana. Näin voitaisiin mahdollisesti tulevaisuudessa löytää paremmin niitä lapsia ja nuoria, jotka ovat suuremmassa riskissä syyllistyä henkirikoksiin. Olisi myös kiinnostavaa selvittää, mikä on vanhempien mielenterveysongelmien osa tässä kokonaisuudessa. Jos vanhempi on esimerkiksi pahasti masentunut, hän saattaa olla tämän takia emotionaalisesti laiminlyövä, mikä taas on todettu olevan riski alaikäisten vakavalle väkivaltarikollisuudelle.

Kliinisessä kontekstissa olisi tärkeää ottaa erityisen tarkastelun alle ne alaikäiset ja perheet, joissa esiintyy paljon riskitekijöitä vakavien rikosten tekemiselle. Koska riskitekijöitä on erilaisia, olisi tärkeää puuttua niihin yksilöllisesti. Esimerkiksi perheensisäistä kaltoinkohtelua kokeva tyttö ja hänen perheensä voisivat hyötyä jonkinlaisesta interventtiosta, jolla pyritään tukemaan vanhemmuutta ja perheen vuorovaikutusta. Tilanteen vakavuudesta riippuen lastensuojelun toimet ja sijoittaminen saattavat olla tarpeellisia väliintuloja ja joskus jopa ehkäistä traagisia lopputuloksia. Kaltoinkohtelusta kertominen on usein myös ison kynnyksen takana ja lapsi tai nuori saattaa pelätä kertomisen seurauksia. Olisi kuitenkin tärkeää löytää ennaltaehkäisevästi ne alaikäiset ja perheet, jotka ovat tuen tarpeessa ennen kuin tilanne on kärjistynyt vakavin seurauksin. Lähempänä täysi-ikää oleva poika saattaa taas olla profiililtaan erilainen ja kaivata eri tyyppistä tukea. Heillä on usein esimerkiksi ongelmia koulussa ja oppimisessa, jolloin on tärkeää, että koulu on mukana tukitoimissa, joita lapsi tai nuori tarvitsee. Vaikka alaikäisten tekemät henkirikokset ovat harvinaisen ilmiö, niiden seuraukset ovat tuhoisat ja niistä aiheutuu valtavaa kärsimystä kaikille tilanteen osapuolille. Olisi tärkeää päästää puuttumaan lasten ja nuorten haitallisiin kehityskulkuihin ja väkivaltaisuuden ylisukupolviseen kierteeseen.

Lähteet

- *Britvić, D., Urlić, I., & Definis-Gojanović, M. (2006). Juvenile perpetrators of homicides and attempted homicides—a case control study. *Collegium antropologicum*, 30(1), 143-147.
- *Busch, K. G., Zagar, R., Hughes, J. R., Arbit, J., & Bussell, R. E. (1990). Adolescents who kill. *Journal of Clinical Psychology*, 46(4), 472–485.
[https://doi.org/10.1002/1097-4679\(199007\)46:4<472::AID-JCLP2270460416>3.0.CO;2-F](https://doi.org/10.1002/1097-4679(199007)46:4<472::AID-JCLP2270460416>3.0.CO;2-F)
- Crespi, T. D., & Rigazio-DiGilio, S. A. (1996). Adolescent homicide and family pathology: Implications for research and treatment with adolescents. *Adolescence*, 31(122), 353–367.
- *Darby, P. J., Allan, W. D., Kashani, J. H., Hartke, K. L., & Reid, J. C. (1998). Analysis of 112 juveniles who committed homicide: Characteristics and a closer look at family abuse. *Journal of Family Violence*, 13(4), 365–375.
<https://doi.org/10.1023/A:1022823219276>
- *Dolan, M., & Smith, C. (2001). Juvenile homicide offenders: 10 years' experience of an adolescent forensic psychiatry service. *The Journal of Forensic Psychiatry*, 12(2), 313–329.
<https://doi.org/10.1080/09585180110056858>
- *Hagelstam, C., & Häkkänen, H. (2006). Adolescent homicides in Finland: Offence and offender characteristics. *Forensic Science International*, 164(2), 110–115.
<https://doi.org/10.1016/j.forsciint.2005.12.006>
- Hardwick, P. J., & Rowton-Lee, M. A. (1996). Adolescent homicide: Towards assessment of risk. *Journal of Adolescence (London, England.)*, 19(3), 263–276.
<https://doi.org/10.1006/jado.1996.0024>
- Hart, S. N., & Glaser, D. (2011). Psychological maltreatment – Maltreatment of the mind: A catalyst for advancing child protection toward proactive primary prevention and promotion of personal well-being. *Child Abuse & Neglect*, 35(10), 758–766.
<https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2011.06.002>

Heide, K. M. (1997). Juvenile homicide in America: How can we stop the killing? *Behavioral Sciences & the Law*, 15(2), 203–220.

[https://doi.org/10.1002/\(SICI\)1099-0798\(199721\)15:2<203::AID-BSL270>3.0.CO;2-9](https://doi.org/10.1002/(SICI)1099-0798(199721)15:2<203::AID-BSL270>3.0.CO;2-9)

Heide, K. M. (2003). Youth Homicide: A Review of the literature and a blueprint for action. *International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology*, 47(1), 6–36.

<https://doi.org/10.1177/0306624X02239272>

*Heide, K. M., & Solomon, E. P. (2009). Female juvenile murderers: Biological and psychological dynamics leading to homicide. *International Journal of Law and Psychiatry*, 32(4), 244–252.

<https://doi.org/10.1016/j.ijlp.2009.04.003>

Lantz, B. & Knapp, K.G. (2024). Trends in juvenile offending what you need to know. *Council on Criminal Justice*. Haettu osoitteesta:

<https://counciloncj.org/trends-in-juvenile-offending-what-you-need-to-know/>

*Malmquist, C. P. (1990). Depression in homicidal adolescents. *Journal of the American Academy of Psychiatry and the Law Online*, 18(1), 23-36.

*Myers, W. C., Scott, K., Burgess, A. W., & Burgess, A. G. (1995). Psychopathology, biopsychosocial factors, crime characteristics, and classification of 25 homicidal youths. *Journal of the American Academy of Child and Adolescent Psychiatry*, 34(11), 1483–1489.

<https://doi.org/10.1097/00004583-199511000-00015>

Puzzanchera C. (2022). Trends in youth arrests for violent crimes. Office of Justice Programs..

Ouzzani M., Hammady H., Fedorowicz Z., & Elmagarmid A., Rayyan — a web and mobile app for systematic reviews. *Systematic Reviews* (2016) 5:210. <https://doi.org/10.1186/s13643-016-0384-4>

*Rodway, C., Norrington-Moore, V., While, D., Hunt, I. M., Flynn, S., Swinson, N., Roscoe, A., Appleby, L., & Shaw, J. (2011). A population-based study of juvenile perpetrators of homicide in England and Wales. *Journal of Adolescence (London, England.)*, 34(1), 19–28.

<https://doi.org/10.1016/j.adolescence.2010.03.005>

- *Roe-Sepowitz, D. E. (2009). Comparing male and female juveniles charged with homicide: Child maltreatment, substance abuse, and crime details. *Journal of Interpersonal Violence*, 24(4), 601–617.
<https://doi.org/10.1177/0886260508317201>
- Rossiter M. (2020). *Emotional abuse, neglect may be more harmful long-term than physical, sexual abuse*. Haettu osoitteesta
<https://uihc.org/childrens/news/emotional-abuse-neglect-may-be-more-harmful-long-term-physical-sexual-abuse>
- *Shumaker, D. M., & Prinz, R. J. (2000). Children who murder: a review. *Clinical Child and Family Psychology Review*, 3(2), 97–115. <https://doi.org/10.1023/A:1009560602970>
- Smith, C., & Thornberry, T.P. (1995). The relationship between childhood maltreatment and adolescent involvement in delinquency. *Criminology (Beverly Hills)*, 33(4), 451–481.
<https://doi.org/10.1111/j.1745-9125.1995.tb01186.x>
- Statistics Finland. (2022). *Cases of domestic violence against minors reported to the authorities increased by 6.7 per cent*.
<https://stat.fi/en/publication/cktocg0y01p8v0b00pnkr0hu6>
- Stoltenborgh, M., Bakermans-Kranenburg, M. J., Alink, L. R. A., & van IJzendoorn, M. H. (2015). The prevalence of child maltreatment across the globe: Review of a series of meta-analyses. *Child Abuse Review (Chichester, England : 1992)*, 24(1), 37–50. <https://doi.org/10.1002/car.2353>
- Tilastokeskus. (2022). *Suomen lapset – vähenevä mutta moninaistuva joukko*. Tieto&trendit.
<https://stat.fi/tietotrendit/artikkelit/2022/suomen-lapset-vaheneva-mutta-moninaistuva-joukko>
- Widom, C.S. (1989a). Does violence beget violence?: a critical examination of the literature. *Psychological Bulletin*, 106(1), 3–28. <https://doi.org/10.1037/0033-2909.106.1.3>
- Widom C.S. (1989b). The cycle of violence. *American Association for the Advancement of Science*, 244 (4901), 160-166. <https://doi.org/10.1126/science.2704995>

World Health Organization. (2024). *Child maltreatment*. Haettu osoitteesta
<https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/child-maltreatment>

*Zagar, R. J., Busch, K. G., Grove, W. M., Hughes, J. R., & Arbit, J. (2009). Looking forward and backward in records for risks among homicidal youth. *Psychological Reports*, *104*(1), 103–127. <https://doi.org/10.2466/PRO.104.1.103-127>

*Kirjallisuuskatsauksessa käytetyt artikkelit

5.2.2025

PubMed:

("juvenile homicide" OR "adolescent homicide") AND ("Child Abuse"[Mesh]OR "Physical Abuse"[Mesh]OR "Child Abuse, Sexual"[Mesh]OR "Violence"[Mesh]OR "Emotional Abuse"[Mesh]OR "Sexual Trauma"[Mesh]OR "abuse" OR "neglect" OR "mistreatment" OR "exploitation")

PsycInfo:

("adolescent homicide" OR "juvenile homicide") AND (DE "Violence" OR DE "Child Abuse" OR DE "Child Sexual Abuse" OR DE "Physical Abuse" OR DE "Emotional Abuse" OR DE "Child Neglect" OR "abuse" OR "maltreatment" OR "mistreatment" OR "exploitation" OR "violence")

10.2.2025

PubMed ja PsycInfo:

("juvenile murderer*" OR "child murderer*")

18.2.2025

PubMed:

("juvenile murderer*" OR "child murderer*" OR "juvenile homicide" OR "adolescent homicide" OR "child offender*" OR "juvenile offender*" OR "adolescent offender*" OR "homicidal") AND ("Child Abuse"[Mesh]OR "Physical Abuse"[Mesh]OR "Child Abuse, Sexual"[Mesh]OR "Violence"[Mesh]OR "Emotional Abuse"[Mesh]OR "Sexual Trauma"[Mesh]OR "abuse" OR "neglect" OR "mistreatment" OR "domestic abuse" OR "household abuse" OR "household violence" OR "family violence").

PsycInfo:

("juvenile murderer*" OR "child murderer*" OR "juvenile homicide" OR "adolescent homicide" OR "homicidal") AND (DE "Violence" OR DE "Child Abuse" OR DE "Child Sexual Abuse" OR DE "Physical Abuse" OR DE "Emotional Abuse" OR DE "Child Neglect" OR "abuse" OR "maltreatment" OR "mistreatment" OR "violence" OR DE "Domestic Violence" OR "domestic abuse" OR "household abuse" OR "household violence" OR "family violence").